

L'Esquella de la Torratxa

ANY XLIX · Num. 2430 ·:- 15 cts. ·:: Atrassats 30

LES ALZINES DE LA PLAÇA CATALUNYA

—¿Desde cuándo, señor, Tocino viene a ensusiar la Plasa Cataluña?
—Hombra! Hombra! Les alzines són per als porcs.

TEATRE CATALÁ ROMEA

Diumenge a dos quarts de quatre ELS PASTORETS
amb els Reis.—A dos quarts de sis

NYIGUI NYOGUI

Es despatxa en comptaduria

GRAN TEATRO ESPAÑOL

Avui divendres, tarda: ¡PERMETI'M!, ESPERITISME
i LA BARRACA DE NADAL Nit: estrena de la comèdia
realista en tres actes, d'Amichatis, LA DONA DE LA VIDA.

Dissabte, tarda, a dos quarts de cinc: LA SEVERA i LA
BARRACA DE NADAL. Nit: LA DONA DE LA VIDA.

Diumenge, tarda, a les 4: ELS TRES TOMS, LA DONA
DE LA VIDA i LA BARRACA DE NADAL. Nit: LA
DONA DE LA VIDA.

EDEN

Tarde y noche, el sugestivo vodevil
EL VALLE DE JOSAFAT

y la célebre estrella
PRECIOSILLA

POMPEYA

Popular Music-Hall

Teléfono 2438 A.

PROGRAMA MONSTRUO

CONDESITA ZOE - BELLA DORITA

Gran éxito de la aplaudida revista en cuatro cuadros

LA VINGUDA D'EN TÓFUL

Exito de Mercedes Cros, Marujita Carrillo

MERCEDES SOLDEVILA

ROYAL CONCERT

MARQUES DEL DUERO, 106

ÉXITO DE LUCRECIA TORRALBA

Succés NATI DE LA ROSA

De 1 a 3, GRAN DANCING

Cabaret

de la

Muerte

Paralelo

(Grutas)

núm. 72

Exhibición macabra, tétrica y horripilante

Es necessiten 30.000 caixes de morts pel consum
diari del CABARET DE LA MUERTE

NOTA: El que sufra de afección cardíaca o sea impresionable
absténgase de visitarlo, pues pasaría un mal rato.

OLYMPIA

Un espectáculo de negros norteamericanos

"Chocolat Kiddies"

Debut: viernes, noche

Hotel España

El preferido para familias

: Cnétrico y confortable :

PRECIOS:

Habitaciones de 6 a 12 pesetas

Pensión completa desde 15 pesetas

COCHES A LA LLEGADA DE TODOS LOS
TRENES Y VAPORES

Hotel Oriente

En plena Rambla del Centro

: Lujosamente amueblado :

PRECIOS:

Habitaciones de 8 a 15 pesetas

Pensión desde 17 pesetas

COCHES A LA LLEGADA DE TODOS LOS
TRENES Y VAPORES

BARCELONA

Si heu de comprar un sueter i voleu trobar un
bon assortit amb millors preus, visiteu els aparadors de

L'ATLANTIDA

SASTRERIA I CAMISERIA

Sant Pau, 56 i 58

BICICLETES
MOTOR

Accesoris i Sports

SANROMA

Balme, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

L'homenatge a Santiago Rusiñol

LA SORTIDA

Amb un cel rúfol i trist, menaçant pluja, sortim de casa i ens dirigim al baixador del Passeig de Gràcia.

Una gran gentada ho invadia tot. Al "Términus", en Josep Maria de Sagarra prenia un cafè amb llet, i en Lluís Capdevila "vermouth".

A l'entrada, uns senyors de la comissió rebien als que anaven arribant.

Hí érem tots, els que fan de savis i els que no en fan i en són; els literats de debò i els disfressats de literat; els intel·lectuals i el poble.

Veu's aquí alguns dels noms que recordem: els escenògrafs Salvador Alarma, Maurici Vilumara i Josep Castells; Josep Canals, empresari de "Romea"; Enric Giménez, Florenci Cornet, Ambrosi Carrión, Enric Lluelles, Ignasi Iglesias, Enric de Rosas, Salvador Perarnau, Melcior Font, Pujol i Brull, Lluís Capdevila, Amadeu Vives, Santiago Vinardell, Chavarri, Camps Margarit, Alexandre Plana, Daniel, Alumà, Opisso, Terruella, Bagaría, Poal Aregall, Ramon Casas, Enric Clarasó, Francesc Vilà i Costa, Maria Vila, Pius Daví, l'impressor Rovira, Ribera Rovira, Avelí Artís, Joaquim Borralleras, Josep Maria Francès, Cassià Casademunt, Emili Ferrer, Picarol, Pere Corominas, Colom, Alexandre Cardunets, mestre Clarà, Manuel Sugrañes, Duràn i Tortajada, Brauli Solsona, Francesc Madrid i molts altres.

Pugem al tren—qual màquina està adornada amb flors—, que arrenca entre visques! i aplaudiments, camí de Sitges.

UN MOMENT EMOCIONANT

Al pasar el tren per davant la presó model, surten els presos a les finestres i fan volejar els blancs mocadors—ales d'esperança i de glòria en la grisor del matí—, i aclamen al mestre Rusiñol.

Es un moment d'una tan intensa emoció, que difícilment l'oblidarem. Ja que no poden venir amb nosaltres, ens envien els presos la seva ànima!

L'ARRIBADA A SITGES

Arribem a Sitges amb sol. El poble obre pas a la comitiva presidida per en Rusiñol, la seva senyora, l'Enric Morera, en Salvador Alarma, en Ramon Casas, l'Enric Clarasó, l'Antoni López, editor de L'ESQUELLA i "La Campana", en Maurici Vilumara, l'Amadeu Vives, en Marius Aguilar, en Josep Maria de Sagarra.

Les músiques i les aclamacions omplenen l'aire. Dels balcons, gentilment endomassats, plouen flors i llorer.

El matí plujós i trist d'abans s'ha convertit en un matí d'apoteosi.

L'"Elenc artístic arbosenc" ha construït una "roulotte" com la de "L'alegria que passa", que ens surt al pas, tripulada

L'arribada del tren expedicionari a Sitges.

Al sortir de l'“andén”, en Rusiñol amb la seva companya, donya Lluisa Denis.

pels personatges de la famosa comèdia d'en Rusiñol: “En Cop de puny”, la “Zaira”, el “Clown”, que ens rescita molt correctament el monòleg famós.

Cal felicitar an aquests joves de l'“Elenc artístic arbosenc”.

Al passeig, i davant l'estàtua d'“El Greco”, en Josep Maria de Sagarra, pronuncià un bell parlament, que reproduïm.

Llarg aplaudiments acolleixen les paraules d'en Sagarra.

S'avença el nét d'en Rusiñol, Santiago Planàs, i li ofrenà un ferro forjat en forma d'unes branques de roure i llorer enllaçades— obra de Muñoz Morató i Jaume Mercader, segons dibuix del pintor Domènec Carles—, amb aquestes paraules:

—Aquí tens aquesta branca de roure i llorer, que ja et dic jo, avi, que te l'has ben guanyada. Visca l'avi!

En Rusiñol féu un petó al seu nét i s'aixecà, emocionadíssim, per al dir que sentia no tenir uns braços prou llargs per a que dintre d'ells hi capigués tot un poble.

Acabat l'acte ens en anem a dinar en pau i gràcia de Déu, a l'Hotel Subur.

EL DINAR

En diverses taules llargues i a la terrassa de l'hotel, prengueren seient uns 450 comensals.

A la taula presidencial i als costats d'en Rusiñol i de la seva muller, estaven els senyors Josep Maria de Sagarra, el pintor Casas, el mestre Morera, l'escultor Clarasó, Pompeu Fabra, l'Antoni López, En Junyent, l'Eduard L. Chavarri, Soler, Camps Margarit, Domènec Carles i Marius Aguilar.

Als postres parlà en Pompeu Fabra, oferint el banquet. Ja donem també el parlament d'en Fabra, com així mateix el del senyor Cabré.

Seguidament en Pere Corominas féu un fervorós elogi de la vida i l'obra d'en Santiago Rusiñol. Digué que gairebé tots tenim al fons de l'ànima el rossinyol de la nostra vida i dels nostres ideals.

Aquest rossinyol hi ha qui no el sent cantar mai, n'hi ha qui el sent cantar algun cop i hi ha qui sempre el sent cantar.

D'aquests darrers ha estat l'insigne artista al qual honorem avui.

Que cada un de nosaltres faci examen de consciència i que brindi pel rossinyol del seu esperit i dels seus ideals, representat ara pel nostre gran Santiago Rusiñol.

Tots obeïm la bella indicació del gran Corominas i alcem la copa enlaire fervorosament.

S'aixecà l'Ignasi Iglesias, el gloriós dramaturg. Amb paraula càlida, efusiva i encesa, lloà l'obra total d'en Rusiñol i, particularment, “L'alegria que passa”.

Posà de relleu les excel·lències de l'obra teatral d'en Rusiñol i la seva eficàcia en la vida del teatre català i en l'educació del nostre poble.

Elogià, com cal, la personalitat artística i literària d'en Rusiñol. Recordant i variant els versos d'en Maragall, del seu famós “Cant espiritual”, digué, dirigint-se a en Rusiñol: “Sia aquest homenatge, per vós, una major naixença.”

Grans aplaudiments coronaren el discurs de l'Ignasi Iglesias.

El senyor Cabré llegí el següent parlament:

“En aquesta festa que s'ha organitzat en honor de Santiago Rusiñol, trobo encertat—i per tant dec agrair la designació que va fer-se'm de parlar-hi—que hi faci sentir la seva veu la representació del descendent del senyor Esteve.

En Rusiñol, a més a més de la seva prosa personalíssima, agradable i viscuda; dels seus quadros amb reconcs encantadors que conviden al repòs i a la vida contemplativa; de la seva atreïent bonhomia; del seu Cau Ferrat amb ferros forjats, durs i permanents com l'ànima de la llengua amb que ha escrit totes les seves obres; és el creador de dues figures preeminentes de la nostra literatura: l'una, la del poeta romàntic de “L'alegria que passa”, que canta la plenitud del viure pels pobles ensopits; l'altra, la personificació excelsa de les nostres virtuts i el nostre estalvi: el senyor Esteve.

D'una manera agre dolça, amb tot l'amor amb què en Rusiñol descriu la figura—recordant segurament ensenyaments viscuts ben íntims—posa de relleu defectes del senyor Esteve,

El carro de l'"Elenc Artístic Arbosenc", representant "L'Alegria que passa" al pas de la comitiva.

tan suaument, però tan remarcablement, que els seus descendents, tot veient-s'hi retratats i reconeixent-los, se n'han esporgat del tot i sols han conservat—com joia preada—totes les seves bones qualitats.

I per això heu vist que "La Puntual" ja no la restaura un pintor de sala i alcova, sinó que són els artistes amb els marbres i els bronzes que l'han substituït. Que el senyor Esteve, quan vol esbargir-se no se'n va una tarda de festa a la Muntanya Pelada, sinó que traspassa els Pirineus i fa estada quinze dies a Font Romeu; que la seva botiga ja no s'obre a les set del matí ni es tanca a les deu del vespre; que la senyora Tomasa no està darrera el taulell; i que la seva comprensió fa que el senyor Pepet, abans tan resignat i escanyolit, avui ja no se'l troba encogit i fa barrila, i encara li sobra temps per a crear entitats de defensa de la seva classe amb edifici propi. I, per això, ha fet més socialment en Rusiñol en retreure defectes del senyor Esteve, que l'han fet mirar sense por les evolucions del món, que no haurien fet dotzenes de discursos dissolvents.

I aquesta és la transformació actual del descendent del senyor Esteve que avui molt satisfet col·labora en aquesta festa i aixeca la seva copa per honor i glòria pròpia i la de Santiago Rusiñol".

En Salvador Soler, en representació de la joventut de Sitges, digué que Sitges, en els actes que s'estaven celebrant era, a més de simple espectadora, una petita partícula, car la festa d'avui és l'homenatge que dedica a en Rusiñol tota Catalunya.

La millor part—afegí—que Sitges pot prendre en l'homenatge a l'home il·lustre que tant estima aquest poble, és treballar per la seva cultura.

Tots els parlaments foren molt aplaudits.

I acte seguit, entre grans ovacions, s'aixecà en Santiago Rusiñol a parlar. Una frenètica ovació el saludà.

Fet el silenci, en Rusiñol saludà els reunits i agrai amb paraules sinceres, tantes mostres d'adhesió i afecte.

Víctor Balaguer—digué—gairebé sempre que parlava en actes semblants, començava així els seus discursos. "Profundamente conmovido, como ya he dicho otras veces..." Jo no dic

que estigui profundament commogut, perquè si fos així no podria estar ací, però sí que estic emocionat, agraït a tots i per tots començant per aquella sentida manifestació que m'han fet els reclosos en passar el tren per davant de la presó.

Tothom canta les meves virtuts de gran treballador. Jo us dic que jo no sóc un gran treballador, el que sí he tingut és el plaer de treballar. Aquesta és una de les meves satisfaccions. Altra és que en les meves obres i en els centenars d'articles que he escrit he atacat, de les entitats, el que m'han semblat defectes o vicis, però mai no he atacat cap persona.

Jo he concorregut a les exposicions i he anat per guanyar medalles i recompenses, però no mai fent la traveta, intrigant, ni desitjant per a mi allò que corresponia a uns altres.

El meu ideal polític també és aquest. Jo voldria per a Catalunya la primera medalla en tots els aspectes de la seva vida, però sense desitjar el mal per als altres pobles ni per a ningú.

Jo vull en aquest moment solemne brindar per la dona que ha estat per a mi la veritable companyona estimada, la dona que quan jo he pintat, l'he tinguda al costat meu i ha pintat també; quan jo he escrit, també ha escrit ella; i quan ni pintava ni escrivia, ella ha cantat i m'ha alegrat la vida.

En Rusiñol acabà el seu discurs amb aquestes paraules: "Brindo per la Comissió organitzadora d'aquesta festa, per Sitges, per Barcelona.

El parlament d'en Rusiñol, que havia estat interromput diverses vegades pels aplaudiments, fou coronat per una llarga i visques al nostre Rusiñol, al nostre Sant Rusiñol.

Alguns escriptors i artistes, en Ruyra, en Capdevila, en Lluelles, s'atansaren a la taula presidencial i abraçaren al mestre.

LA TORNADA

Ja nit entrada retornem a Barcelona. El poble de Sitges ens surt a acomiadar a l'andén amb bengales, piules, músiques i entusiàstica ovació i amb visques a en Rusiñol.

A l'arribar el tren al baixador del Passeig de Gràcia, una gran gentada esperava als excursionistes i a l'homenatjat. En

En Josep Maria de Sagarra ensenyant al poble la branca de roure i lloer, després d'haver llegit el seu magnífic discurs.

aparèixer aquest el carrer s'omplí d'aplaudiments i veus d'entusiasme.

UNA NOTA SIMPATICA

En mig de grans ovacions, en Rusiñol, acompanyat d'uns amics, prengué un auto-taxi i es féu conduir a l'Olimpic Bar.

A l'anar a pagar, el xòfer va dir-li, refusant els diners:

—Sóc un bon català, i un bon català a homes tan gloriosos com en Santiago Rusiñol, no els hi cobra.

LA FUNCIO DE GALA A ROMEA

Signé un èxit. El teatre estava adornat com en les grans solemnitats, i ple d'una concurrència distingidíssima.

Els simpàtics actors de "Romea", i la senyoreta Bugatto, representaren "L'auca del senyor Esteve" i "L'alegria que passa", amb un fervor i un entusiasme dignes de tots els elogis.

DISCURS D'EN JOSEP MARIA DE SAGARRA

Amics:

En aquell temps que encara no havíem vingut al món una bona colla dels qui ens trobem aquí presents, hi havia a Catalunya un home excepcional. Aquest home vivia aleshores el punt dolç de la més florida joventut, i esmunyint-se dels taulells i els de la seva tradició familiar, va descobrir en el fons de si mateix una mena de follet saltironaire i faceciós, enamorat de totes aquelles coses que, vistes arran de terra, són inútils, però que vistes des del nivell del cor, vénen a ésser la gràcia i el prestigi espiritual d'un poble. Aquest home extraordinari, era aleshores afavorit d'una varonil bellesa romàntica: alt i ben plantat tot el que en la seva cabellera i la seva barba i el seu vestit era senyorívola despreocupació, en la seva paraula i en el seu gest era fresc i inesgotable cascadeig d'enginy, cos i ànima, s'embolicava amb la púrpura de la més irresistible i la més flamejant de les simpaties.

Era una figura i una voluntat fetes a posta per a triomfar immediatament, per a deixar en cada petjada del seu camí la punta d'humor, clariana d'alegria o caliu d'ensomnis, i tot ell, senyal de l'eficàcia. I amb un esperit d'aventurer, de poeta i de saltimbanqui, va ésser l'hoste de la bohèmia descordada i

l'apòstol de les patinades vellúries; fumava la seva pipa al "Chat Noir", en mig de totes les cabelleres despentinades de l'època, i fundava un museu orientat per la més estricta arqueologia, pintava teles vastíssimes amb els verds, els morats i els grisos més sentimentals, i engegava damunt de les taules dels nostres teatres una generació de titelles de carn i ossos que reien i ploraven amb el plor i la riulla de l'actualitat. Inventava festes modernistes, processons apassionades, donava ànima a un grapat de publicacions, escrivia infadigablement, pintava sense repòs, conversava sense parar; les seves paraules eren una caixa inacabable d'acudits i d'encerts picants; home de cent activitats i de cent recursos, dormia i vetllava dintre d'una onada de dinamisme espiritual.

Era el cap de colla i l'animador de tot: en el nostre país donà moltes primeres batalles, aconseguí molts triomfs inicials. Va fer d'aquesta vila de Sitges el monestir de tots els qui aleshores estaven ferits de la bogeria de l'Ideal. El "Cau Ferrat" fou el "sancta sanctorum" d'aquest monestir, i el monument al Greco una prova definitiva de la seva força de suggestió i del seu poder de taumaturg.

Han passat els anys, i aquell home excepcional ha vist plajejar-se, de mica en mica, la seva varonil bellesa romàntica. El seu gest de senyorívola despreocupació ha agafat aquella punta tremolosa que marca la maduresa corporal i el prestigi de la glòria aconseguida. La seva joventut esvalotada i multiforme, és, avui, una venerable encarnació d'aquelles hores que es digueren el "modernisme" i que engendraren el color i l'orientació de la Catalunya actual.

L'home de la cabellera romàntica, fuma encara la seva pipa de Montmartre, pinta encara amb aquells verds sentimentals, i encara fa viure damunt de la nostre escena les trifulgues dels seus titelles de carn i ossos; avui, però, no és aquell qui va a apoderar-se de la glòria amb un esperit de saltimbanqui, de poeta i d'aventurer; temps ha que la glòria s'ha unit amb ell per sempre, i avui dia aquesta glòria resplendeix en el seu gest més insignificant.

Amics meus: l'home excepcional és amb nosaltres, l'hem

El cap de la manifestació camí del "Cau Ferrat".

acompanyat tots i l'hem dut aquí; el nostre cor, en unir-se per festejar-lo, fatalment havia d'anar a parar en mig d'aquesta platja, havia de respirar el baf de les pedres d'aquest "Cau Ferrat", que és la cosa màgica d'aquest home, i és el palau d'uns ferros antics, roents de passió i d'espiritual entusiasme.

Mestre Rusiñol, home meravellós, que en aquell temps en què molts dels que us acompanyen encara no érem nats, vau encendre en aquesta vila de Sitges, jo voldria que ara la meua veu perdés el seu to peculiar, voldria que de mi desapareguessin totes les característiques que denúncien la meua persona concreta, i que el to del meu discurs us semblés com el d'una veu anònima.

Féu-vos càrrec que aquestes paraules meves són dictades pel sentiment general que ens uneix a tots al voltant nostre. Us hem festejat i us hem homenatjat cada dia, particularment amb silenci o amb aldarull. Aquesta festa d'avui no és una encarcarada cerimònia cívica, que obeeixi a un deure o a una consigna determinable; aquesta festa d'avui és la mateixa que us faríem demà, és la mateixa que haríem fet ahir, perquè el nostre cor sempre està a punt per afestejar-vos, perquè el vostre cor sempre és un aglutinant dels nostres esperits, perquè la vostra presència sempre és una flama per a arborar-nos, per a improvisar una apassionada processó.

Vàrem parlar quatre persones d'acompanyar-vos al vostre "Cau Ferrat"; ja ho veieu, tothom hi ha volgut ésser. Com a recordança d'això, de què tothom hi ha volgut ésser, accepteu aquestes dues branques.

Són dues branques les que us donem com a record d'aquest bon sol d'avui; en aquestes branques, el forjador ha volgut imitar amb el ferro la forma del roure; ha estat una idea atinada del forjador, perquè roure i llorer és el vostre esperit, mestre Rusiñol, roure i llorer l'exemple de la vostra vida i la vostra obra: glòria i constància, tenacitat i triomf.

Siguin aquestes branques un ferro més del vostre "Cau Ferrat"; però aquest ferro, mestre Rusiñol, no s'envellirà, no es

rovellarà mai; és un llorer i és un roure que eternament seran joves i tendres per a coronar el vostre prestigi etern, la vostra glòria immortal.

DISCURS D'EN POMPEU FABRA

Per encàrrec del Comitè organitzador de l'homenatge, sóc jo, qui no té altre mèrit que el d'ésser un antic amic i admirador teu, qui té l'honor de fer-te l'ofriment d'aquest àpat.

Ens ha mogut a retre aquest homenatge un sentiment d'admiració per la teua alta obra de pintor i de literat, un sentiment de reconeixença per la part principalíssima que has tingut en el floriment de les nostres arts i de les nostres lletres.

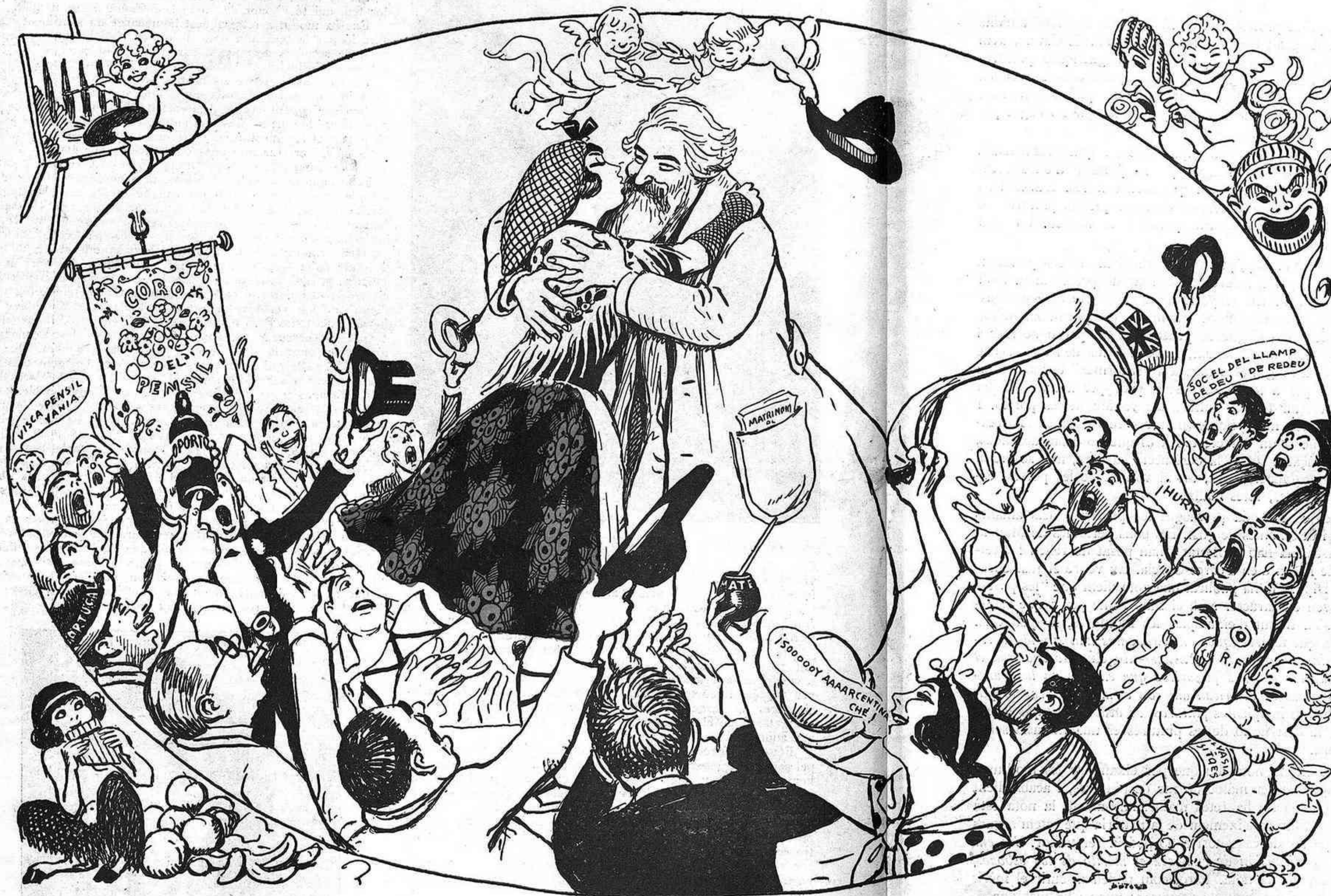
I encara hi ha, entre els nostres motius d'admiració, el Rusiñol íntim, vessant a dolls en la conversa aquell humorisme tan teu que constitueix un dels encants de la major part de les teves obres literàries. Més que enlloc, en la conversa has exercit potser el teu mestratge. Jo recordo bé que, en els principis de la meua carrera, amb unes observacions que em vas fer sobre el llenguatge de la meua "traducció de "La Intrusa", estrenada en aquesta benvolguda Sitges, tu m'ensenyares, el primer, a fugir de la rigidesa de regles en què perilla decaure el gramàtic. Doncs, bé, a la manera que et sóc deutor, te'n són segurament tots els que, en alguna ocasió o empresa, han tingut la fortuna d'ésser els teus companys o els teus col·laboradors.

Hem vingut a homenatjar-te, no pas amb motiu d'"un" de tants èxits teus, com en aquell àpat llunyà, a l'hort de la Païoma, en què celebràrem l'èxit de la teua primera conferència a l'Ateneu Barcelonès; hem vingut a homenatjar-te per tota l'obra que has realitzat durant la teua llarga vida d'home de lletres i d'artista. Però tenim la sort, rara en un tal homenatge, de poder esperar que aquesta obra que ara festegem, amb tot i ésser enorme, no és encara "tota" la teua obra. Que la teua vida s'allargui molts anys encara, com desitgem tots vivament, i encara has d'enriquir el nostre art i les nostres lletres amb nous fruits del teu enginy fecund i inexhaustible. Tots admirem la teua insistència en el treball, el teu afany de produir, que mai no declina. En la teua vida hi ha hagut prou avinenteses en què tot et convidava al repòs, al qual podies lliurar-te satisfet de la teua labor acompanyada; però tu, a penes enllestida una obra, ja t'havies posat a treballar en una altra, amb el mateix delit que si es tractés de la teua primera obra. Quan et creïem retut pel cansament o per la malaltia, ens sorprenies amb una nova producció fresca i vigorosa.

I és gràcies a aquest delit teu inextingible—exemplar en un país on veiem tantes activitats prematurament estroncades—és gràcies a aquest delit sense parió, que, en desitjar-te llargs ble que et professem, sinó per un noble egoisme, puix que tot anys de vida, ho em moguts, nosolament per l'afecte entranyable que et resta de vida sabem que ha d'ésser encara en profit de l'art i de les lletres de la nostra terra.

La branca de roure i llorer ofrenada a Santiago Rusiñol. (Obra d'en Morató i Mercader).

DE L'HOMENATGE

—Vina als meus braços, que tu si que ets el més gran dels meus fills!

CRÓNICA

Primers quotes

Ha arribat en Bagaría, príncep dels caricaturistes espanyols. Ha arribat com se'n va anar, amb una xalina, uns cabells avalotats, una morenor cubana, una bocarra rabelaisana i un no parar mai de xerrar. De seguida sopar. De seguida reunió d'amics vells. De seguida brindis per a la seva glòria.

En Bagaría va marxar a Madrid fa tretze o catorze anys, i a Madrid viu, i a Madrid viurà ja sempre, reservant les visites per a Barcelona. En Bagaría, a Madrid, és un argument, además d'ésser un gran caricaturista. De vegades ens diuen: Us quedeu an aquí, beveu en el vostre petit vas, perquè no teniu ales per a volar. I surt en "Xenius", i diu que vol volar per damunt dels continents, i vola. Surt en Bagaría, i adquireix el primer lloc en el seu art. Així en el "pèl i ploma" madrileny, en Bagaría és el primer llapis burlleta, i en "Xenius" una de les primeres plomes. Si la mobilització seguís, no es repetirien aquests casos que no són nous perquè hi han els d'en Borràs i la Xirgu, i en Marquina i en Cambó?

No esborrem el nom d'en Cambó. En Bagaría triomfà entre els caricaturistes, i en "Xenius" entre els escriptors, i en Borràs entre els còmics, i en Clarà entre els escultors, i en Vives entre els músics. Doncs, en Cambó, entre els polítics. No hi ha cap art, ni ciència, ni activitat, sense català primera quota. Primera quota en caricatures, primera quota en teatre, primera quota en les arts, primera quota en política, primera quota en futbol. No és complida, desgraciadament per a nosaltres, curts de portamonedes, aquella profecia d'en Pujols de què un dia serà arribat en què aniran els catalans pel món i s'ho trobaran tot pagat. Tot pagat, no; però copat per ells, sí.

En Bagaría no s'ho pensa que ell representi tantes coses, però ja hem començat dient que era un gran argument. Argument per als que demanen que els catalans no s'incrustin en la seva terra, i argument per als que defensen la bondat de la fusta catalana. Res, en Bagaría és un argument que en podríem dir federal. A Madrid sembla, el que és, un català com una casa, i a Barcelona, sembla que sigui madrileny. En Bagaría es podria posar al barret la divisa dels Estats Units, res mens: *Pluribus in nun*.

En Clarà, acadèmic; en Blay, director de l'Acadèmia de Roma; en Rusiñol, homenatjat per tot Espanya; en Bagaría, portant missatges com a home digne de protocol. Aviat es constituirà una *lliga* madrilenya contra l'acaparament català dels primers quotes.

PARADOX

LA PAU OCTAVIANA

La civilització porta en conseqüència l'agitació i el desordre. Per això, quan més civilitzat és el món, més intranquils estem; a mesura que augmenta la civilització, augmenten les guerres.

Per això ara mai no hi ha pau enlloc. I quan per casualitat n'hi ha i la volem comparar amb una altra pau, hem de remontar-nos a temps llunyans, molt llunyans. La pau més característica, a la qual comparem les poques que excepcionalment ara hi han, és la pau octaviana, dels temps romans, temps incivilitzats malgrat tot el que es diu.

Avui recordem la pau octaviana per a parlar de l'Ajuntament que ara hi ha. N'hi ha ben poca de pau, a l'Ajuntament, i quan n'hi ha no dura gaire. Però el fet és que ara atravessem una d'aquestes paus municipals, potser la primera veritable pau de l'Ajuntament de dos anys ençà, indubtablement la única pau que és prou pau per a ésser comparada amb l'octaviana. Sí, senyors, sí, ara a l'Ajuntament hi ha una pau octaviana.

L'alcalde ja ha tornat de Suïssa, i n'ha tornat amb el nas vermell de fred i el cul pelat de tant caure en relliscar per damunt de la neu.

Ha tornat l'alcalde i s'ha possessionat de l'Alcaldia. El primer tinent d'alcalde, senyor Ponsà, ha deixat l'Alcaldia que ocupava interinament i s'ha possessionat de la Comissió de Cultura. I el senyor del Ríu ha deixat aquesta Comissió per a tornar-se a dedicar activament a la d'Eixamplis.

Veu's ací tot el que passa a l'Ajuntament.

Eh que sembla estrany que no hi passi res més? Alegrem-nos, doncs, d'aquesta pau tan excepcional! Però, és que realment hi ha pau—ens pregunta un amic que tenim al costat—o bé és una pau aparent?

Mai no ens podem contestar la pregunta. Perquè la setmana vinent segurament ja hi haurà algun nou conflicte.

LA FACULTAT DE MEDICINA

Ja ha arribat el senyor Jimeno, el senyor que ha de fer la inspecció a la Facultat de Medicina d'aquesta Universitat.

Sembla que el senyor Jimeno és un home molt còmode que creu que la comoditat ho resolt tot. Des de la seva cambra de l'Hotel Ritz, rebent les visites necessàries, fa la inspecció; de tant en tant, se'n va a veure el capità general, el governador o el rector de la Universitat.

Totes les coses es poden fer de mil maneres diferents. El procediment usat pel senyor Jimeno ben segur és tan eficaç com qualsevol altre. Confiam en què descobrirà el que passa a la Facultat, i en què seran castigats els delinqüents, si és que n'hi ha. Perquè tenir idees polítiques, avui dia, és un crim horrible, és molt pitjor que matar mitja dotzena d'homes per pur caprici!

Les pintures murals

d'en Torres-García

Una justa protesta ha sortit de totes les veus amants de l'art. El gran pintor català senyor Torres-García, avui resident a Nova York, pintà unes magnífiques pintures murals al Saló de Sant Jordi, de la Diputació de Barcelona. Són una veritable obra d'art, aquestes pintures murals. L'únic de què ens hem de plànyer és de què no hagin pogut ésser acabades.

Però ara bé: L'actual Diputació ha volgut "reformat", millorar, el dit Saló; i digué que les pintures d'en Torres-García no hi estaven bé i que serien tretes. S'aixecaren veus de protesta. Llavors, es contestà que les pintures no serien destruïdes, sinó transportades al Museu. La cosa quedà així.

Com tothom sap, pintures murals són frescos pintats a les parets, i per a treure-les cal usar un procediment molt difícil i delicat. Els senyors de la Diputació devien veure que això de traslladar-los era massa complicat. El millor que podien fer—degueren pensar—és no parlar-ne més i destruir-los. I efectivament, fa cosa d'uns deu dies, sense dir-ne res a ningú, es començà a "reformat" el Saló. S'ha començat per a tocar les portes, però per a això fer ha calgut destruir tota la pintura del voltant de les portes. I així, aquelles magnífiques pintures murals d'en Torres-García, que si un defecte tenen és que no estan acabades, han començat a sofrir la destrucció bàrbara; han sofert la primera profanació. Ara, tot al voltant de les portes, estan esguerrades, fetes malbé.

Això, és clar, ha promogut les protestes dels amants de l'art i dels homes de gust. Els bons periòdics de Madrid i de Barcelona han protestat i han posat de relleu l'excel·lència de l'obra d'en Torres-García. En veure el just enrenou, la Diputació ha publicat una nota dient que "les portes no estaven en caràcter amb el Saló i que per a què estessin bé s'ha tingut d'eixamplar les motlures, la qual cosa significa que *los revoques allí existentes han sufrido deterioro. Sin entrar en la discusión—afegeix—de cual sea el mérito de los esbozos pictóricos que existen en las paredes, las obras se verifican allí con el máximo respeto posible a dichas incipientes pinturas*". I acaba dient que la notícia de la destrucció de les pintures és una fantasia sense fonament.

Es a dir, la nota diu que per eixamplar les motlures s'ha tingut de fer malbé un xic de pintures, i acaba dient que ningú no les ha fetes malbé. Altrement, la nota està escrita amb un coneixement de la matèria que estem segurs que el porter de casa nostra ho podria fer millor. *Sin entrar en la discusión de cual sea el mérito de los esbozos pictóricos*, diu la nota. Però, com poden discutir el mèrit d'una obra d'art, aquests senyors?; quan s'ha vist que es demanés el parer d'una obra literària a un analfabet?

Aquestes pintures seran substituïdes per una Verge de Montserrat, no es diu de quin pintor.

A les obres fetes, la Diputació actual es podrà apuntar la destrucció de les belles pintures murals d'en Torres-García. Sabem que nosaltres no tenim raó de protestar, però no obstant L'ESQUELLA DE LA TORRATXA afegeix la seva sentida protesta per la destrucció, a totes les protestes que fins ara s'han pronunciat.

Un aspecte de l'homenatge a Rusiñol

L'entusiasta homenatge que s'acaba de tributar a Santiago Rusiñol té, indubtablement l'alta significació moral que correspon als actes d'aquesta naturalesa i el valor d'acreditar, d'una manera solemne, fins a on s'estima l'obra artística i literària de l'homenatjat.

Però, ademés, porta, en el fons, el record d'una època del catalanisme, que es pot simbolitzar perfectament en la figura d'en Rusiñol i que té veritable importància en la vida política de Catalunya.

Es aquella època en què el moviment català es va desprendre, en tots els seus aspectes, de la idea històrica i del fons sentimental amb què havia nascut, i es va orientar, en canvi, cap a les realitats presents de Catalunya i cap al pervindre, que podia forjar-se amb l'adaptació de les corrents modernes estrangeres.

Es el moment dels ideòlegs revolucionaris; del teatre d'Ibsen i de Maeterlink; de l'ortografia de *L'Avenç*; de les estades dels nostres pintors a París; del wagnerisme...

I és, també, el moment del catalanisme polític, que abandona la ingènua intransigència radical, filla del sentimentalisme i del criteri històric primitius, i tracta de influir en la vida pública de Catalunya i d'Espanya amb un sentit de

realitat, de reformes econòmiques que substituïxin a la política verbalista dels vells partits espanyols.

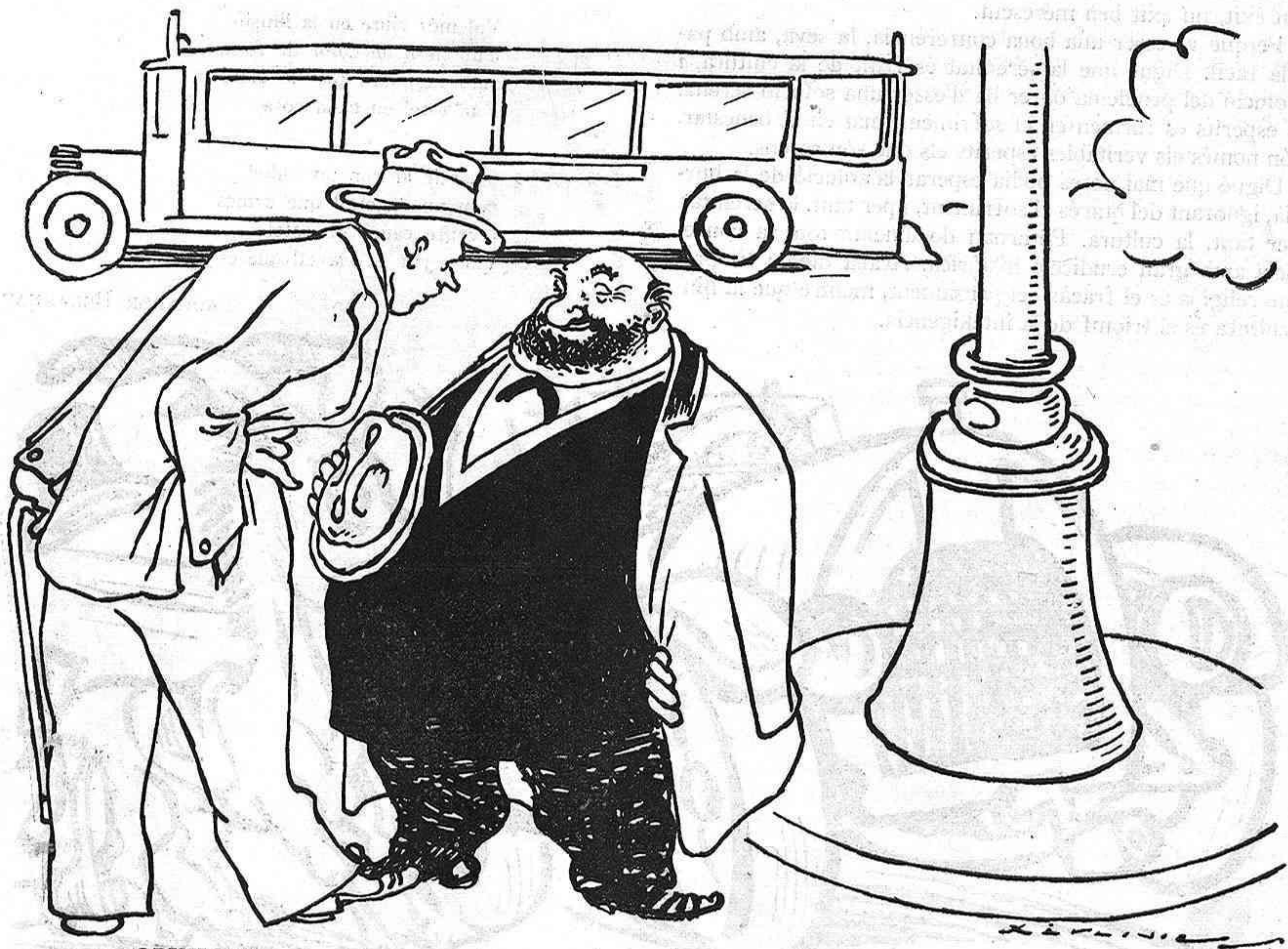
Evidentment en Rusiñol era el cap visible d'aquest moviment, en l'ordre intel·lectual i artístic, no perquè hagués pres posicions directrius dintre d'ell, sinó perquè en la seva personalitat es varen reunir, espontàniament i ostensiblement, les característiques essencials d'aquella tendència.

Hem dit que n'era el cap visible en l'ordre intel·lectual i artístic, però es pot dir que així ho resultava de tot el moviment en conjunt, perquè l'actuació cultural, el to de l'obra espiritual, eren els que donaven la pauta i, ademés, perquè la gran creació literària d'en Rusiñol, el senyor Esteve, va venir a aclarir i sentar el veritable sentit de la part exclusivament política.

En efecte, el catalanisme polític de la "Lliga", excessivament influït en determinats moments per una plutocràcia mancada d'alts ideals va caure a un extremisme de dieta, que el posava en pugna amb aquelles corrents modernes, assimilades pel nou catalanisme.

I el senyor Esteve d'en Rusiñol, és home que viu i es desvia certament per la fàbrica i el negoci, com els ciutadans de tots els pobles progressius, on la riquesa i la prosperitat es fonamenten en el treball; però és, també, home lliberal, que sap agafar el fusell i oposar-se al triomf de l'absolutisme carlista.

Unicament li manca donar-se compte de què a la vida també té la seva valor l'art i la bellesa; però això, sinó ho

OPINIONS

—Vostè no hi creu amb les revolucions?
—En les úniques que crec són amb les dels budells, que donen molts mals ratos!

pot comprendre ell, ho comprendrà el seu fill, i amb els diners florirà el tresor espiritual que germina en l'ànima catalana.

Doncs, bé: avui a en Rusiñol, ademés d'homenatjar-lo pels seus drames i les seves novel·les i els seus quadros, se'l pot homenatjar per tot allò que ell, i els que representa o simbolitza, varen fer per Catalunya.

Aquella virada rectificadora del primitiu catalanisme, el va fer fort contra l'oposició justificada que li podien fer les esquerres, enemigues llegendàries de tot allò que pugui representar un retorn integral al passat i una excitació dels odís i de les rancúnies entre pobles.

Si tots els nacionalismes del món s'inspiressin en aquest sentit expansiu, generós, de cara als altres pobles, liberal i democràtic, que ve contingut en el moment representat per en Rusiñol, avui els sentiments nacionalistes de molts pobles d'Europa no foren mirats com un perill per a la pau, sinó com un dels seus fonaments més sòlids.

JORDI ROGER

Conferència d'en Perarnau

La setmana passada el nostre company, el poeta Salvador Perarnau, donà una conferència al local social dels cambrers i cuiners, tractant l'important tema "El problema obrer és problema de cultura".

El saló estava ple de gent. En Perarnau obtingué un gran èxit, un èxit ben merescut.

Perquè va ésser una bona conferència, la seva, amb paraula fàcil. Digué que la serenitat és fruit de la cultura, i la solució del problema obrer ha d'ésser una solució serena. Els esperits es formen en el sofriment, mai en el benestar. I són només els veritables esperits els que són serens.

Digué que mai no es podia esperar la solució de la burgesia, ignorant del que és el sofriment, i per tant, la serenitat, i per tant, la cultura. Perarnau documentà tota la conferència amb gran erudició històrica. Acabà dient: El precepte religiós és el fracàs del pensament, mentre que la lliure cultura és el triomf de la intel·ligència.

Cançó d'ara cau un este!

Al cor sospira un anhel
com un degotall que drinca,
mit endins cau un estel
que apar un clavell que es blinca.

En la infinita blavò
hi ha una fonda meravella,
com si fós una cançó
cau l'estrofa d'una estrella.

Si em caigués damunt del pit
la duria a l'estimada;
un estel és flor de nit,
fonda com una mirada.

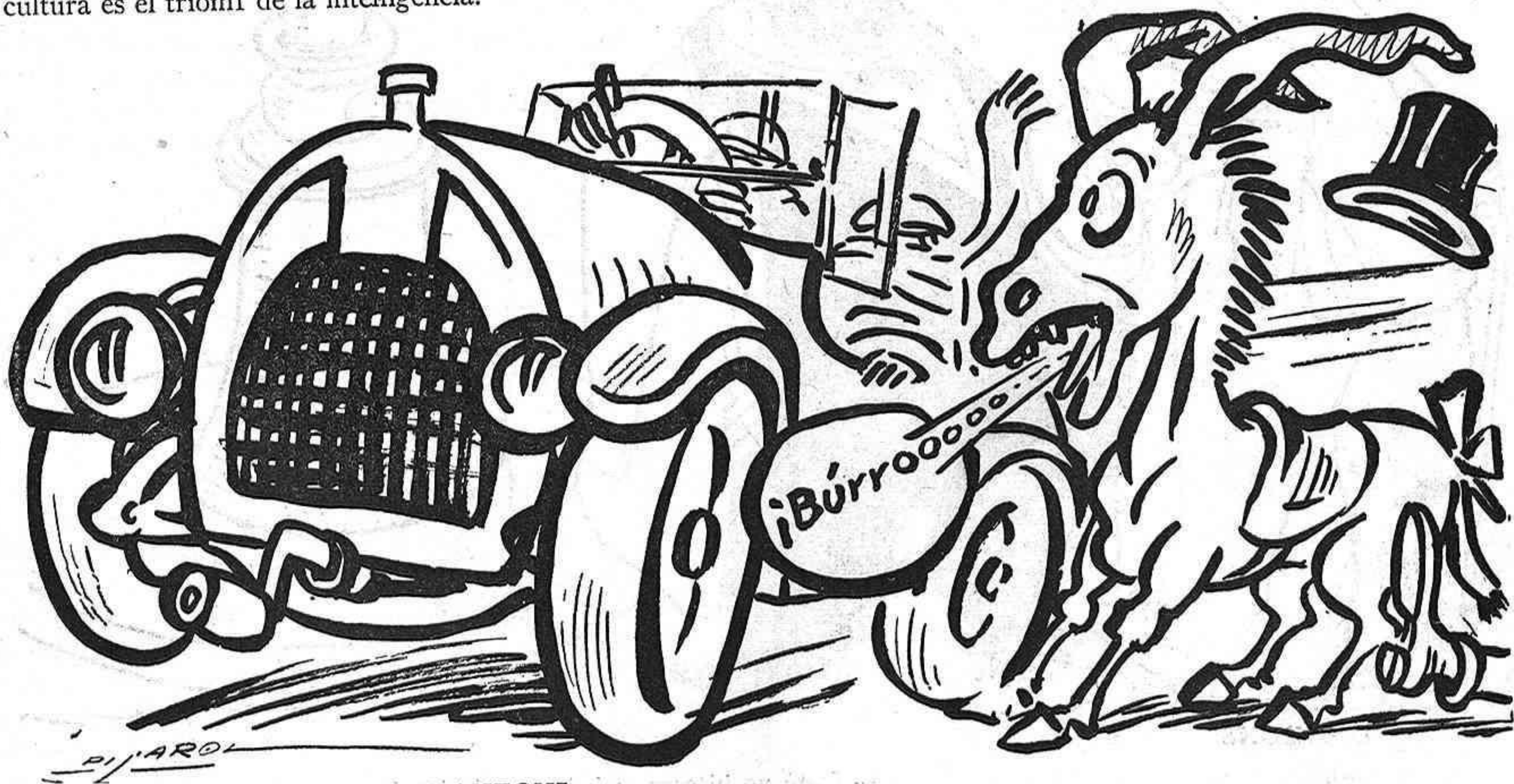
Diuen que l'estel mai cau,
que sols cau en aparença,
i que el blau d'aquest cel blau,
és blau de buidor immensa.

Que és trista la veritat!
Val més viure en la mentida,
per veure caure al costat,
un estel en nostra vida.

Val més viure en la il·lusió
d'un món de color de rosa,
amb l'esguard ple de clarò
i un estel en cada cosa

i sentir al cor un anhel
com un degotall que drinca
i veure caure un estel
que a par un clavell que es blinca.

SALVADOR PERARNAU

LA DIADA DE SANT ANTONI

—Mira que aquest Studebaker trepitjar-mel...

Xerrameques artístiques

EL TRIUMVIRAT — BONA TORNA

INNOCENCIA

—Què us han portat a casa vostra els reis?
—A la mamà un nen.

UN HOME D'ALTURA

—No em vas jurar que m'estimaries eternament?
—Aixó era quan anava a peu!

A la "Sala Parés" li han sigut retornades les seves naturals proporcions per tal de què hi pogués cabre el triumvirat artístic Rusiñol-Casas-Clarasó amb tota comoditat. I allí el tenim, més ferm i més xiroi que mai, disposat a rebre... la visita de totes les persones enteses en ninots i coloraines.

Mestre Rusiñol es veu pla bé que anava fent els quadros exposats pensant amb l'homenatge que li haurien de retre els seus innombrables admiradors, perquè s'esmerava de debò en pintar aquells jardins i en donar-li a cada un la seva especial sentor... Quina formositat, quin ambient de poesia jova no respiren aquelles teles! I com entrant pels ulls se us fiquen endintre, endintre, com si us volguessin cercar les pessigolles, espirituals. Aquell *Jardí del Patriarca*, tranquil i silent (el jardí), amb l'aigua que s'esmuny tèrbola i ensopida; aquell altre *Jardí valencià*, ferm com una catedral i clapat de sol per les altures, i aquell *Brollador gironí*, de magnífica perspectiva econòmica, són per a mi com una mena de santíssima trinitat *rusiñolesca*, en la qual les tres pintures formen un sol artista veritable, conegut arreu del món pel "pintor dels jardins d'Espanya", únic en el seu ram.

També és únic en Ramon Casas, pintant xules de *mistó*. Ai, qui pogués atrapar a la *Faustina* o a la *Rosario*, fresques i gemades com dos poms de flors, a la *Glorieta* o sota la *Porxada* que ens ha pintat en Rusiñol!

Però ni cal pensar-hi! Amb bon goig que poguem donar un tomb pels voltants de *Tamarit*, al *Abril* o bé al *Maig* per a gaudir-ne tot l'esclat de llum i de color que el celebrat artista ha sapigut posar en els bells paisatges que n'ha tret.

Jo, però, preferiria trobar-me en l'*Interior*, ben ajustat de llums i de valors que sembla talment de debò, per tal de veure si es decidia a ficar-se a la banyera aquella bona mossa que hi ha, encara que en Casas, empipat, m'enviés al *Carrer*, melancòlic i solitari, que ni té nom al catàleg.

Amb l'enlluernament produït per les pintures d'aquest parell d'arnes que fan amb els pinzells el que volen, els ulls s'arredossen fadigats a l'ombra de les blanques escultures d'en Clarasó, que és el tercer dels tres artistes que donen l'opi, com se sol dir, de la "Sala Parés", i veu com el marbre es torna flonjo i carnós, i com aquella matrona que està *Esperant* es mou amb impaciència; pensa que el món tot té *Principi i fi*, com demostra l'escultor, i demana *Perdó* als nus de dona amarats de castedat, sortits de les mans sàvies de l'estatuari, per l'ombra de voluptuositat que li produí aquell alegre quartó de bany.

Oh, triumvirat benivolgut! Que per molts anys puguis fer tan bones obres com les que ara tens exposades.

* * *

Les tornes d'aquesta exposició són també cosa triada; tapissos orientals d'en López Morelló, d'una gran magnificència, a la "Sala Malmedé", i bona collecció de quadros antics de selectes firmes a les "Layetanas".

A les "Galerías Dalmau" l'Ignasi Genover, que és un xicot que treballa amb les mans, el cor i el cervell, ens mostra uns quants fruits de llur darrera collita pictòrica, la millor que li hem vist, entre els quals n'hi han uns quants que, si bé primerencs, fan ja denteta, però que en faran més quan la maduritat els torni saborosos.

Res, que en Genover, per mi,
va trobant el seu camí.

C. ARBÓ

El vermut popular en honor d'en Santiago Rusiñol

L'homenatge grandios que Catalunya ha tributat a Santiago Rusiñol, no està encara acabat. L'element obrer català vol prendre part en l'homenatge. Per això, li vol ofrenar un vermut popular. La festa resultarà altament simpàtica, podríem dir tan simpàtica com l'homenatge de diumenge passat a Sitges, del qual en serà un complement.

L'acte es celebrarà el diumenge, dia 24 d'aquest mes, a les dotze del matí. Oportunament anunciarem el lloc on serà. La inscripció, que valdrà 1'25 pessetes, es pot fer a l'estatge del "Politécnium" (Alta de Sant Pere, 27, principal), a les redaccions de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, "La Campana de Gràcia" i "El Escàndalo" i a altres llocs que s'anunciaran.

Als nostres llegidors

Degut als molts entrebancs que no són del cas, però que es poden fàcilment comprendre, no publicarem l'Almanac de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA. Resultaria una cosa mansóia.

En canvi, podem anunciar que aquest any, molt abans d'acabar-lo, publicarem l'Almanac de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA de 1926 a 1927.

Serà un Almanac molt nodrit i cuidat, i contindrà excel·lents firmes literàries i artístiques.

Suposem que els lectors se'n faran càrrec. A l'hora present es fa molt difícil poder fer una cosa que resulti veritablement interessant.

Es decrets darrers han causat un efecte com si a la gent els hi gratessin el ventre amb paper de vidre. Hi han comerciants que fins ara apenes menjaven, però ara!... Hauran de tancar les portes.

Res, els nostre règim actual es veu que defensa els interessos de no sabem quins estaments.

Ningú ignora que tenim "Unión Gremial, Liga de Contribuyentes, Càmara del Comercio y de la Navegación, Fomentos de Trabajos Nacionales"...

Tenim de tot, però veurem el gest heroic d'aquestes entitats patronals que amb els decrets darrers esperem el gest que obtaran; encara que ens el imaginem.

Callar... i el petit comerciant que rebenti.

Ve't aquí el que fan sempre aquestes plepes ciutadanes.

Perquè, pitjor que Societats defensores, són institucions creades i fomentades per R. O.

Abans els mistos de cinc, no s'encenien. Ara ni els de deu. També el tabac pudent, pestilent i cotxino s'ha augmentat. I pensar que aquests senyors que administren aquestes empreses no van a pres... Res, més val no acabar la frasse.

S està organitzant un gran concert popular matinal que tindrà lloc el diumenge, dia 31 d'aquest mes, al teatre "Eldorado". Serà a tres quarts d'onze del matí.

Hi prendran part, entre altres valuosos elements, l'eminent soprano Andreu Fornells, acompanyada pel cèlebre pianista Frederic Longàs. Donaran a conèixer "Flors del meu jardí", cançons per a cant i piano, degudes al mestre Claudi Soler, lletra del poeta Mestre en Gai Saber, Joan Maria Guasch.

Es pobres carters són víctimes de moltes injustícies. Ara, els han "decretat" an aquesta terra de l'etern "decreto", que per a formar entitats han d'ésser a base de presentar els reglaments a la superioritat.

Ai, pobres carters! Aviat haureu de dir si us donen permís per poguer dormir amb la vostra dona...

Us carreguen ben bé els paquets i els neulers... si no una llufa molt grossa.

En l'homenatge d'en Rusiñol tinguérem el goig de veure-hi representats tots els bons diaris de Barcelona: "La Veu de Catalunya", "El Diluvio", "La Vanguardia", "La Noche" i "El Día Gráfico", "El Liberal", "El Progreso" "Las Noticias", "El Diario del Comercio", "El Diario de Barcelona" i "El Correo Catalán".

Com hem dit, estem molt satisfets d'aquesta representació tan digna. No hi mancava ningú, absolutament ningú.

En Blasco Ibàñez prepara unes quantes novel·les. Estem segurs que s'exauriran de seguida, encara que opini el contrari aquell "caballero fugaz"...

El senyor Calvo Sotelo, que és un senyor al qual li han pujat els decrets i les lleis al cap i vol canviar-ho tot, ha publicat una sèrie de nous decrets.

I ens sembla que aquests decrets són uns "tres peus". Un d'ells, que empara els drets dels llogaters, en el fons té tota la raó, però en la forma no. Un altre afecta als comerciants i pretén que aquests puguin justificar les seves vendes. Això és un disbarat. Francament, creiem que és un decret que no es pot aguantar.

A Madrid fan tancar moltes vaqueries per no reunir condicions les botigues. Aquí a Barcelona, millor que imitar als d'allí dalt, estaria bé que a molts, però a molts vaquers, els fessin dur les vaques a l'escorxador, perquè les que no són tòsiques, pateixen de mal humor, i la llet malhumorada, és la causa de les toxines que patim els mortals ciutadans.

Per ara no hi ha cap alta ni baixa en el "Cuerpo Consistorial". La pau regna... a la Plaça de Sant Jaume. Que hi farem!... Millor que tothom tiri de veta... i qui diu de veta de... venera.

Per manca d'espai, aquesta setmana ens veiem obligats a deixar per la vinent les seccions d'Esports i Teatres

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona
TELÈFON A. 4115

¡Novedad! acaba de publicarse

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

EL PAPA del MAR

NOVFLA

Un tomo 8.º

Pesetas 5

J. M.ª BARTRINA

Poesías

Un tomo Mignón lujosamente encuadernado

Ptas. 3

OBRA NUEVA

ANGEL PESTANA

Setenta días en Rusia

Lo que yo pienso

Un tomo 8.º Ptas. 3'50

ACABA DE SORTIR

Santiago Rusiñol

El casament de conveniència

Pesetes 2

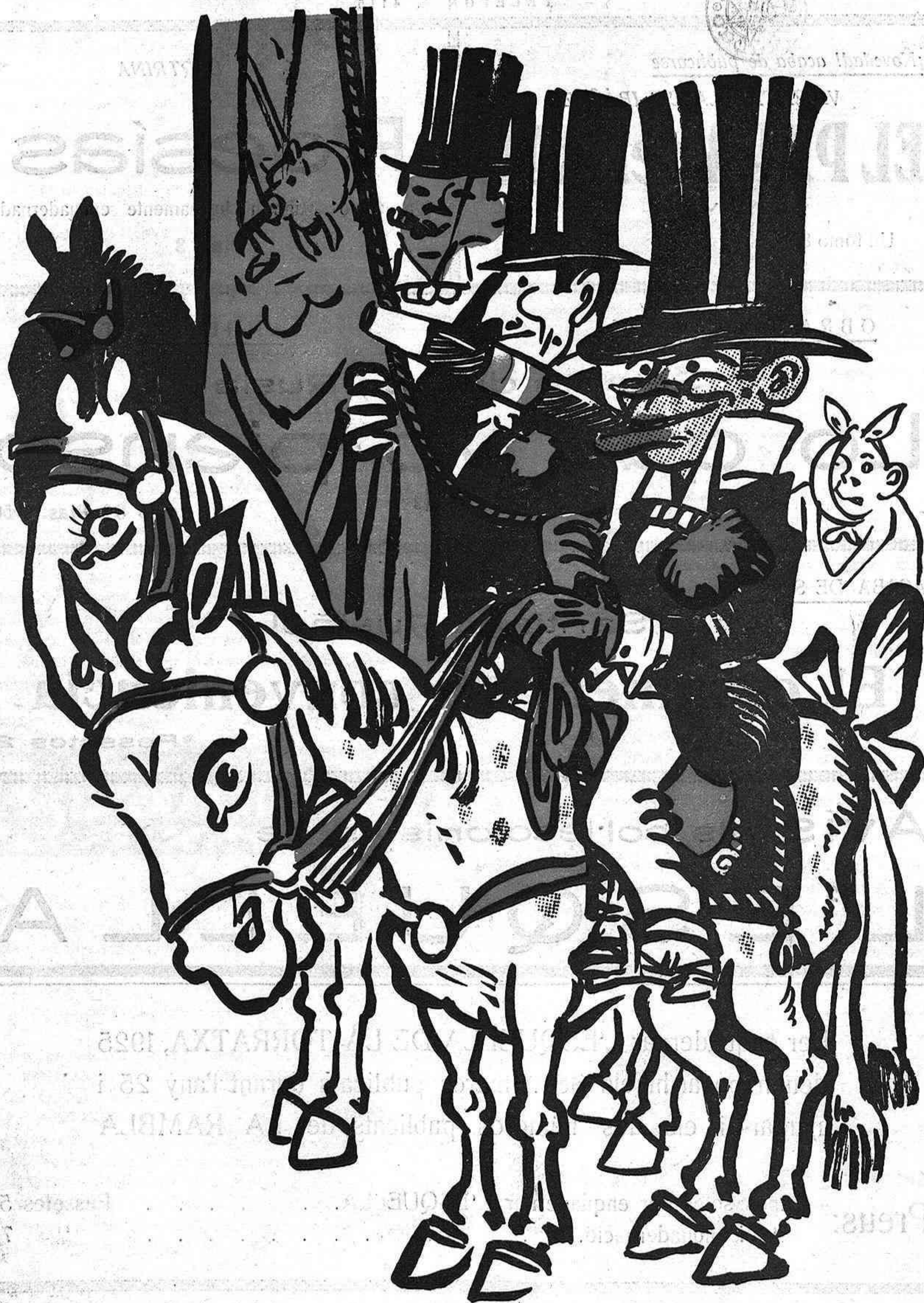
Avís als col·leccionistes de

L'ESQUELLA

Per encuadernar L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, 1925
deuen posar-hi els 38 números publicats durant l'any 25 i
ajuntar-hi els dos números publicats de LA RAMBLA

Preus: Tapes soles per encuadernar L'ESQUELLA. Pesetes 5
" i encuadernació. " 7

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Cir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

ELS TRES TOMBS

— I si fóssim xòfers, què beuriem per comptes d'aiguarent!
— Home, és ben clar *Gasolina*.